

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

XXII. Iudicium hujus historiae scriptoris, de discrepantia quae quibusdam in locis cernitur, tam in festo Paschali, quàm in baptismo & jejuniis & collectis, & aliisque Ecclesiasticis ritibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

veteres & qui ab Apostolorum temporibus proxime abfuerunt, licet in hujus festi observantia discreparent, inter se tamen communicasse, nec ullum unquam fecisse dissidium. Sed & Novianos qui Romae degunt, Iudaeorum morem nunquam secutos esse; verum post æquinoctium Pascha perpetuo celebrasse: nec ideo tamen abruptisse se à reliquis fidei suae consortibus, qui non eodem quo ipsi modo festum Paschale celebrarent. Hac & ejusmodi multa cum sollicitè perpendissent, indifferentem illam, ut dixi, regulam de Pascha constituerunt: ut unicuique liceat pro arbitrio Pascha celebrare, juxta eam consuetudinem quam semel animo imberit: nec ulla sit in communione discrepantia: sed ut ij qui diverso more festum celebrant, nihilominus in unitate & concordia Ecclesiae perseverent. Hac igitur regula de festo Paschae die ab illis tunc sancitâ, Sabbatius juramento cõstrictus, si quando discrepantia in celebratione festi Paschalis incidat, ipse apud se seorsum jejunia antevertebat & Pascha celebrabat. Deinde solenni die Sabbati magni pernoctans, sequenti luce in Ecclesiam unâ cum cæteris conveniebat, & sacramenta simul percipiebat. Id ab illo plures per annos factum: atque idcirco multitudinis notitiam effugere non potuit. Proinde nonnulli ex simplicioribus, & præcipue ij qui ex Phrygiæ & Galatiæ partibus oriundi erant, cum se hoc facto justificandos esse existimarent, Sabbatium imitari cœperunt, & juxta ejus consuetudinem Pascha in occulto celebrarunt. Verum Sabbatius quidem aliquanto post sprete jurisjurandi religione, seorsum conventus egit, & eorum qui ipsum lectati fuerant Episcopus est constitutus, sicut in progressu orationis declarabimus.

καὶ γὰρ οὗτοι δευκαίως καὶ οὗτοι ἐγγύς τῶν ἀποστόλων, διαφωνήσας καὶ ταύτης τῆς ἑορτῆς, κοινωνεῖν τε ἀλλήλοις, καὶ μηδαμῶς διαφραδῆς ἄλλως τε καὶ οὗτοι ἐν τῇ βασιλευσσίῳ ῥώμῃ ναυαλιανῆς, μηδὲ ποτε ἠκολούθησαν ἰσδαίοις ἀλλὰ ποιῶντας αὐτοὶ μετ' ἰσημερίαν τὸ πάσχα, μὴ διακρίνας πρὸς τὸς αἰεὶ τῆς πίστεως, τὸς μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον αὐτῶν ἐπιλεξίνας τὴν τε πάσχα ἑορτήν ταύτην καὶ τοιαῦτα πολλὰ λογισάμενοι, οὐκ ἔχοντες τὸν ἀδιάφορον, ὡς ἐφίω, καὶ τὴν πάσχα κανόνα ἐφ' ᾧ τε ἕκαστος μὲν καὶ τὴν συνθεσθαι ἡμῶν ἐκ παλαιότητος ἔχει, ποιῶν τὸ πάσχα εἰ βέλτερον μὴ διαφραδῆς δὲ πρὸς τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ τὸς διαφορῶς ἑορτάζουσιν εἶναι πάλιν ἐν ὁμονοίᾳ τῆς ἐκκλησίας τὸ τοίνυν τότε βεβαιωθέν, ὁ ἑσθλαπὸς τῶν ὄψεως δεθείς, εἶποε διαπεφωνημένη ἑορτή ἢ τὴν πάσχα ἑορτήν, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν λαμβάνων ἐν ἡσθεῖ, καὶ νυκτερίων, τὴν μισμυρίων τε ἑσθλαπὸς ἡμέραν ἐπέλεξε τὴν πάσχα καὶ πάλιν τῇ ἐξῆς ἅμα πᾶσι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συνήγετο, καὶ τῶν μυστηρίων τε λάμβανεν ἐποίησε τὸ ἐπιτελεῖν τὸ πάσχα διὰ καὶ πνευστῶν ἀπὸ κερσεύων, ἃ μάλιστα ἐν τῇ Φρυγίᾳ καὶ γαλιᾷς ὁρμάζουσιν ἐπιτελεῖν ἑαυτὰς ἐν τέτῳ δικαιοσύνης, ἐπιτελεῖν τε αὐτὸν, καὶ τὸ πάσχα τὸν ἑαυτὸν ποῦν ἐπέλεξε λαθραίως ἀλλὰ ἑσθλαπὸς ὑσέρις χρόνοις ἃ παρὰ συνήξει καθ' ἑαυτὸν μικρὰ τὴν ἄρξιν φερόντας, καὶ τῶν ἀποστόλων ἀπὸ καὶ ἐπὶ ἐπίσκοπος, ὡς παρὰ τὸς δηλώθμεν.

CAPUT XXII.

Judicium hujus Historiae Scriptoris, de discrepantia qua quibusdam in locis cernitur, tam in festo Paschali, quam in baptismo & jejuniis & collectis, aliisque Ecclesiasticis ritibus.

Ceterum quod nobis in mentem venit de Paschali festo, id hoc loco paucis exponere opportunum puto. Nec veteres, nec recentiores qui Iudaeorum morem, sequi studuerunt, idoneam mihi

Κεφ. κϛ.

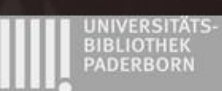
Περὶ τῶν δευκαίων τῶν συγγραφεῶν διαφορῶν κατὰ τὴν ἐπίστασιν καὶ βαπτισμάτων, ἃ νυκτερίων ἢ ἡμερησίων, ἔλοιπον ἐκκλησιαστικῶν παρὰ τῆς ἑορτῆς.

Ὅ Δὲ ἡμῖν ὑποπίπῃ περὶ τῆς πάσχα ὁσὶν ἀκαιρον, ὡς ἠγέμα, διὰ βεβαιωμένων εἶπεν ἃ μοι δοκῶσιν ἔτε οἱ παλαιοὶ περὶ τῆς ἑορτῆς ταύτης εὐλόγως πεφωνησθαι καὶ τὸν ἑαυτὸν ποῦν ἐπέλεξε λαθραίως ἀλλὰ ἑσθλαπὸς ὑσέρις χρόνοις ἃ παρὰ συνήξει καθ' ἑαυτὸν μικρὰ τὴν ἄρξιν φερόντας, καὶ τῶν ἀποστόλων ἀπὸ καὶ ἐπὶ ἐπίσκοπος, ὡς παρὰ τὸς δηλώθμεν.

ἀκολουθεῖν· ἔ γδ εἰς νέν ἐβάλλοντο, ὅπ
 τῆ ἰσδαίμῃ μεταλιθεμένης εἰς χριστιανισμόν, τὰ ἀκελεῖ καὶ τυπικὰ τῆ μωσαικῆ νόμου ἐπαύσατο καὶ τῆτο αὐτόθεν ἔχει τὴν οἰκίαν ἀπόδειξιν· ἰουδαίειν γδ χριστιανοῖς, ἔδὲ εἰς τῆ Χριστῆ νόμῳ ἐπέπεσαν· ἐκ τῆ ὀναντίου δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος ὀκώλυσεν, ἔ μόνον τὴν περιτομῆν ὀκώλων, ἀλλὰ καὶ πῆ εἰς ἑορτῆν μὴ διακρίνεσθαι παλαιῶν· διὸ γαλάταις γραφῶν φησί· λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θελοντες εἶναι, τὸν νόμον ὅθεν ἀκίετε; καὶ βραχέα πῆ τῆτα διαλεχθεῖς, δῆλον μὲν δεικνύσιν τὸν τῶν ἰσδαίων λαόν· ἐπ' ἐλευθερίᾳ δὲ κεκλήσθαι ὅθεν παροσηλυθότας Χριστῶ παρῆναι· ἔ καὶ μηδαμῶς παλατρεῖσθαι ἡμερας καὶ μῆνας καὶ ὀνιαυτός· ἀλλὰ καὶ ἐν τῆ πρὸς κολασεῖς μεγάλη φησί τῆ φωνῆ, σκιάν εἶναι τὰ παλαφυλάγματα· ὅθεν φησί, μηδὲ εἰς ὑμᾶς κενέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ νεμνίας ἢ σαββάτου, ἄ τινὰ εἰς σκιά τῆ μέλλουσι· καὶ ἐν τῆ πρὸς ἐβραῖος δὲ, ὁ αὐτός ἀποστολος γδ τῆ ἱεροσωμῆς, ἔξ ἀνάγκης ὅ νόμος μελίθεσις γίνεται· ἔδαμῆ τοῖσι ὀκώλυσεν, ἔδὲ τὰ εὐαγγέλια, ζυγόν δελεῖας τοῖς τῶ κηρύγματι παροσηλυθῶσιν ἐπέθηκον· ἀλλὰ τὴν ἑορτῆν τῆ πάχα ὅ τὰς ἄλλας ἑορτάς πιαῖν, τῆ ἐνγνωμοσυνῆ τῶν ἐνεργηθέντων κατέλιπον· ὅθεν ἐπειδὴ φιλοῦσι τὰς ἑορτάς οἱ ἄνθρωποι, δια τὸ ἀνιέσθαι τῶν πόνων ἐν αὐταῖς, ἔκαστοι κατὰ χάρας ὡς ἐβελήθησαν, τὴν μεμύνη τῆ σωτηριώδους πάχους ἔξ ἑβας τῆνος ἐπέλεσαν· ἔ γδ νόμῳ τῆτο παλαφυλάτην ὁ σωτῆρ, ἢ οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν παρηγήσαν· ἔδὲ κατὰ δίκην ἢ τιμωρίαν ἢ κατὰρα, ὡς ὁ μουσέως νόμῳ τοῖς ἰσδαίοις, καὶ ἡμῶν τὰ εὐαγγέλια ἢ οἱ ἀπόστολοι διηπέλιθησαν· ἱστορικῶς δὲ μόνον πρὸς διαβολῆν ἰσδαίων, ὅπ ἐμιαίφονεν καὶ τὰς ἑορτάς, ἐν τοῖς εὐαγγέλιοις καὶ καιρῶ τῶν ἀζύμων πεπονημένοι ὁ σωτῆρ ἀναγέγραπται· σκοπὸς μὲν ἐν γέγονε τοῖς ἀποστόλοις, ἔ πῆ ἡμερῶν ἑορταστικῶν νομοθετεῖν, ἀλλὰ βίαν ὀρθόν

videntur habuisse causam, cur de hoc festo tantopere contenderent. Neque enim illud animo perpenderunt, postquam Iudaica religio in Christianum cultum commutata est, accuratam illam Mosaicæ legis observantiam & rerum futurarum figuras penitus desuisse. Idque certissimo argumento ita demonstrari potest. Etenim nulla lege Christi concessum est Christianis, ut Iudæorum ritus observent. Immo Apostolus hoc discrete vetuit, non modo circumcisionem rejiciens, verum etiam admonens ne de festis diebus inter se contenderent. Itaque scribens ad Galatas, his utitur verbis. Dicite mihi qui sub lege vultis esse, legem non audistis? Et ubi pauca de hac re disserunt, servum quidem esse ostendit populum Iudæorum: eos vero qui Christum secuti sunt, ad libertatem vocatos. Hortatur porro ne dies & menses aut anni ullatenus observentur. Quin etiam Colossensibus scribens, clara voce pronuntiat, observationes nihil aliud quam umbram esse. Quamobrem, inquit, nemo vos iudices in cibo aut in potu, aut in parte festi vel Neomeniæ vel Sabbati, quæ sunt umbra futurorum. Sed & in epistola ad Hebræos, id ipsum confirmans, cita dicit: translato enim sacerdotio, necesse est ut legis translatio fiat. Certe Apostolus & Evangelistæ, nusquam servitutis jugum illis imposuerunt qui ad prædicationem fidei accessissent: sed Paschæ diem aliosque festos dies, arbitrio æquitatiq; eorum qui beneficia illis diebus acceperant, colendos reliquerunt. Proinde quoniam homines festos dies amant, propterea quod laborum remissionem ipsis afferunt, singuli locatim prout cuique licitum fuit, salutaris passionis memoriam ex quadam consuetudine celebrarunt. Nam nec Servator, nec Apostoli, id observandum esse nobis lege aliqua præscripserunt: neque mulctam aut supplicium aut imprecationem Evangelia nobis aut Apostoli sunt comminati, quæniadmodum Mosaica lex facere consuevit. Verum Historiæ duntaxat causâ, ad opprobrium Iudæorum, eo quod diebus festis cædes patrare soliti essent, relatum est in Evangeliiis, Servatorem passum fuisse diebus azymorum. Quippe propositum id fuit Apostolis, non ut de diebus festis leges ferrent, sed ut rationem recte vivendi

veramque pietatem ostenderent. Ac A mihi quidem videtur, ut alia multa variis in locis usu quodam invaluerunt, sic etiam Paschale festum apud singulos ex inolita quadam consuetudine peculiarem observationem habuisse, propterea quod nullus ex Apostolis, uti dixi, de illo festo quidquam lege fancivit. Quod verò jam inde à priscis temporibus ex usu potius quam ex lege observatio ista proflexerit, res ipsæ declarant. Etenim in Asia minore plurimi antiquitus quartum decimum diem observant, neglecto Sabbati die. Quod dum facerent, nunquam tamen ab illis qui alio modo Pascha celebrabant, sese abjunxerunt: donec Victor Romanæ urbis Episcopus immodico iracundiæ succensus æstu, Quartodecimanis qui in Asia erant, excommunicacionis libellum misit. Quo factò Irenæus Lugduni Galliarum urbis Episcopus, Victorem per epistolam graviter perstrinxit: acriorem ejus impetum reprehendens, simulque ostendens, vetustiores qui diverso inter se more festum Paschæ celebrabant, à mutua communione nequaquam separatos tuisse. Et Polycarpum Episcopum Smyrnæ, qui postea Gordiano Imperium obtinente martyrium perpeffus est, cum Aniceto Episcopo Romano communicasse, nullatenus ab eo dissidentem hujus festivitatis causâ, quamvis ipse juxta patrium morem Smyrnensis Ecclesiæ, quartodecimo die Pascha celebraret, ut in quinto Ecclesiasticæ Historiæ libro tradit Eusebius. Quidam igitur in minore Asia, ut jam dixi, quartum decimum observabant diem. Quidam vero in Orientis partibus, Sabbato quidem id festum agebant, sed in mense discrepabant. Nam illi quidem Judæos licet exactam regulam non servarent, in hac festivitate sequendos esse dicebant. Hi vero post æquinoctium Pascha celebrabant, simul cum Judæis id festum agere respicientes. Quippe affirmant Sole in Ariete constituto id festum perpetuo celebrari oportere, mense quem Xanthicum Antiochenes, Aprilem Romani vocant. Atque in eo sequi se, non recentiores Judæos qui ubique fere hallucinantur, sed vetustiores & Iosephû. Sic enim ille in tertio Judaicarum antiquitatum libro scriptum reliquit. Et isti quidem hoc modo inter se dissentiebant. Reliqui

τὴν θεοσέβειαν εἰσηγήσασθ' ἐμοὶ ὅφαινεται, ὅτι ὡσαύτ' ἄλλα πολλὰ καὶ χωρὶς σμῆθειαν ἔλαβεν, ἔτω καὶ τὸ πάσχα ἑορτὴ παρ' ἑκάστοις ἐκ σμῆθειας τινός, ἰδιότατος ἔσθ' ἡ τὴν ἀσθηρῶσιν, διὰ τὸ μηδένα τῶν ἀποστόλων, ὡς ἐφ' ἴω, μηδεὶ νενομοθετηκέναι ἐκ αὐτῆς ὅτι ὁ ἔξ ἑβραίων ἢ ἀπὸ νόμου παρ' ἑκάστοις ἔξ δεχαίς τῶν ἀσθηρῶσιν ἔλαβεν, αὐτὰ τὰ πράγματα δεκαπέντε πλείοι γὰρ αὐτῶν τῶν μικρῶν ἀσθῶν ἔξ δεχαίς τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἐτήρησαν, τὴν ἑβραίων ἡμέραν ἢ τὴν ποιῶντες, πρὸς εὐδ' ἐτέρως τῶν ἑορτῶν τὰ πάσχα ἐπιελάντας ἐδέποτε διαφέρουσι ὅτι τῆς ῥώμης ἐπίσκοπος Βίκτωρ ἀμεταμέτανους, ἀκωνωνησίαν τοῖς ἐν τῇ ἀσίᾳ τεσσαρεσκαίδεκάταις ἀπέσειλεν ἐφ' ἣν ἠμῶν, εἰρωαίῳ ὁ λεγόμενος τῆς ἐν γαλιθαίᾳ ἐπίσκοπος, ἔβικτορος δὲ ἐπιστολῆς ἠμῶν κατέδραμν' ἡμῶν μὴ αὐτῶν τῶν θερμοτήτων διδάξας, ὡς καὶ οἱ πάλα διαφωνημάτων ἐπιτελέειν τῶν τῶν πάσχα τὴν, τὴν κοινωνίας ἐδαμῶς ἐχωρίζοντες, τὸ πολυκαρπῶ ὁ τῆς σμύρνης ἐπίσκοπος ἤνευσε ἐπὶ γορδιανῶ μαρτυρήσας, ἀνικητοῦ ἐπισκόπου τῆς ῥώμης ἐκωνῶν, μηδ' ἐν διακονίᾳ μὲν πρὸς ἐορτῆς πρὸς αὐτὸν, καίτοι καὶ αὐτὸς ἔξ ἑβραίων τῶν ἐν σμύρνη σμῆθειας, τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτῃ τὸ πάσχα ἐπιελάν, ὡς τῆς πέμπτης ἐκκλησιαστικῆς ἰσορίας εὐσεβῶς λέγει πρὸς μὴν ἔν, ὡς ἐφ' ἴω, καὶ τῶν μικρῶν ἀσθῶν, τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτῃ παρ' ἑβραίων πρὸς ἡμεῖς τὰ ἀνατολικά μέρη, τὸ κατέδραμν' ἡμῶν τῆς ἐορτῆς ἐτήρησ' διεφάνεν δὲ αὐτῶν μὴ αὐτῶν οἱ μὴ γὰρ ἰσραηλῶν, καίτοι τῶν ἀσθηρῶσιν μὴ σώζουσι, δὲ ἐν ἑβραίων τῆς ἐορτῆς ἐλεγον οἱ ἡμεῖς ἰσημερίαν ἐπέτελει, τὸ σμῆθειαν ἰσραηλῶν ἐκτεπέμνους φησὶ σκονῆς αὐτῶν ἡμῶν ἐν κελῶ ὄντων καθήκει τὸ πάσχα ἐπιελάν, τῶν ἑβραίων μὴ καὶ αὐτῶν ἡμῶν, ἀπειλιῶν ὅτι καὶ ῥωμαίους καὶ ποιῶν, πεθομῶν, μὴ τοῖς ἰσραηλῶν παρ' ἑβραίων πανημῶν ἰσραηλῶν, ἀλλὰ τοῖς δεχαίς καὶ ἰσραηλῶν, καθὰ ἐκεῖ ὁ ἐν τῇ ἀσθηρῶσιν ἰσραηλῶν δεχαίολογίας φησὶ ἀλλ' ἡμῶν μὲν ἔσθ' ὡς αὐτῶν διεφάνεν

δε οι λοιποι αχει τῷ ἑσπεριῶν μερῶν κ' αὐτῶν
 ὡκεανῶ, μὴ ἡσημερίαν εἶξ' ἀρχαίας πνός ᾠδα-
 δόσεως τὸ πάχα ποιήσαντες εὐρίσκοιαι εἶτοι
 γὰρ πάντες τῆτον ποιῶντες τὸν τρόπον, εἰδέ-
 ποίεσθε εἰς αὐτὰς διεφώνησαν καὶ εἰς ὡς π-
 νες ἐπεδρῦλλησαν, ἢ ἐπὶ κωνσταντίνου σὺν ὁδῶ
 τὴν ἑορτὴν ταύτην παρέστρεψεν· αὐτὸς γὰρ
 κωνσταντίνος τοῖς διαφωνήσασιν περὶ ταύτης τῆς
 ἑορτῆς γράφων, παρήνευσεν ὅπως ἂν αὐτοὶ
 ὀλίγοι ὄντες μιμῶν ἔδωκ' ἄλλοις ἀλλὰ
 τὴν μὴ ὄλην τῆ βασιλείας ἐπιστολὴν, ἐν τῇ
 τρίτῳ βιβλίῳ εὐσεβείας τῶν εἰς τὸν βίον κωνσταν-
 τίνου εὐρήσεις· τὸ δ' ἐν αὐτῇ περὶ τῆς ἑορτῆς ἔ-
 πάχα μέρῳ, τῆτον εἶχει τὸν τρόπον· ἐστὶ τὸ
 τάξις εὐσεβείας, ἢν ἀπασαμαὶ τῷ δὴνικῶν καὶ
 μεσημβρινῶν καὶ δεξιῶν μερῶν τῆς οἰκε-
 μένης, ᾠδαφυλάτῃσιν ἐκκλησίᾳ, καὶ τινες
 τῷ κ' τὴν εἰώαν τόπων εἰς ἐνεκεν ἐπιτρεφέν-
 ῳ καλῶς ἔχον πάντες ἠγάσαντο, καὶ αὐτὸς δ'
 τῷ ἡμέτερα ἀγχινοῖα δέξασθαι ὑπεχώρησεν ἰν'
 ὅπως δ' ἂν κ' τὴν Ῥωμαίων πόλιν, ἰταλίαν τε
 καὶ ἀφρικὴν, ἔσπασαν ἀγυπτιῶν, ἰσπανίας,
 γαλλίας, βρετανίας, λιβύας, ὄλην ἐλλάδα,
 ἀσπῆν τε διοίκησιν καὶ ποικίλην, καὶ χιλικίαν,
 μὲν καὶ συμφῶν φυλάτῃσιν ἀσμέ-
 νως τῆτον καὶ ἡμέτερα παροσδοξήσασιν σὺν-
 σπῆσιν λογιζομένη μὴ μόνον ὡς πλείων ἐστὶ
 κ' τὰς παρορημύζους τόπους ἐκκλησιῶν
 διοικήσας ἀλλὰ καὶ ὡς τῆτον μάλιστα κοι-
 νῇ πᾶσις ὁσιώτατον ἐστὶ βέλεσθαι, ὅπως
 καὶ ὁ ἀκριβὴς λόγος ἀπαιτεῖν δοκεῖ, καὶ
 εὐσεβείαν μὲν τῆς ἰσθμίου ἐποικίας ἔχον
 κωνσταντίνου τοιαύτη μὲν τῆ βασιλείας ἐπι-
 στολὴν τεσσαρεσκαιδεκάτῃσιν δεφασιν, ὑπὸ
 ἰωάννου τῆ δ' ἡποσόλου τὴν ᾠδατῆρησιν τῆς
 τεσσαρεσκαιδεκάτης ᾠδαδεδοῦσθαι αὐτοῖς·
 οἱ δὲ κατὰ τὴν Ῥώμην καὶ τὰ ἑσπερία μέ-
 ρη, εἰς δ' ἡποσόλους Παύλον καὶ Πέτρον, τὴν
 ἐκείνη ᾠδαδεδοκέσαι σὺνήθειαν λέγασιν·
 ἀλλ' ἑδὲς μὲν τῆτων ἔχραφον ἔχει ᾠδα-
 χεῖν τὴν πρὸς τῆτων διοικήσιν ὅτι μὲν τοῖς ἐκ-
 σὺνήθειας τῶν μᾶλλον κ' χάριτας ἐπιτελεί-
 ται ἔπάχα ἑορτῆς, ἐκείθεν τεκμαίρομαι εἰ-
 δεμία τῶν ἰρησκειῶν τὰ αὐτὰ ἔθη φυλάτῃς,
 καὶ τὴν αὐτὴν περὶ τῆτων δόξαν ἀπάσῃ
 καὶ γδοὶ τῆς αὐτῆς πίσεως ὄντες, διαφωνήσασιν

A autem omnes ac Occidentis partes &
 ad ipsum usque Oceanum, post æquino-
 ctium ex antiqua quadam traditione
 Pascha celebrasseprehenduntur. Hi
 enim omnes ad hunc modum Pascha
 peragebant, nunquam inter se dissen-
 serunt. Neque enim, ut quidam cal-
 lumniant sunt, Concilium Constantini
 temporibus habitum festivitatem istam
 commutavit. Etenim Constantinus
 ipse ad eos scribens qui in hujus festi-
 celebratione inter se dissidebant, hor-
 tatur, ut cum ipsi pauciores sint, alios
 sequantur qui sunt numero plures. Et
 B ipsam quidem Imperatoris epistolam,
 in tertio Eusebii libro de vita Constanti-
 ni integram reperies. Pars autem
 illius, in qua de festo paschali agitur,
 sic habet. Cumque hic ordo de-
 centissimus sit, quem omnes tam
 Occidentalium quam Meridianarum,
 & Septentrionalium orbis partium
 Ecclesiarum, ac nonnullarum quoque Ori-
 entalium servant: idcirco id æquum
 rectumque esse omnes judicaverunt,
 quod & vobis placitum esse spo-
 nendi: ut scilicet quod in urbe Ro-
 ma perque omnem Italiam, Africam,
 C Ægyptum; per Hispaniam, Gallias,
 Britannias, Libyas, per universam
 Achaïam; per Asianam & Ponticam,
 diacecesin, & per Ciliciam concordi
 sententia observatur, id vestra quoque
 prudentia libentibus animis amplecta-
 tur. Illud nimirum attendens, non
 modo majorem esse numerum Eccle-
 siarum in locis supra commemoratis;
 verum etiam æquissimum esse, ut om-
 nes in commune id velint, quod stri-
 cta ratio exigere videtur; nec ul-
 lam cum Judæorum perjurio habet so-
 cietatem. Hujusmodi est Imperato-
 ris epistola. Caterum Quartodecimani
 observantiam quartidecimi diei à Jo-
 anne Apostolo sibi traditam esse af-
 firmant. Romani vero, & qui Occi-
 dentis partes incolunt, consuetudinem
 quæ apud ipsos viget, à Paulo Petroque
 Apostolis accepisse se dicunt. Neutri
 tamen ad hujus rei confirmationem
 scriptum aliquod testimonium proferre
 possunt. Porro autem paschale festum
 singulis locis usu quodam & consuetu-
 dine celebrari, hinc maxime conjicio.
 Nulla religionis secta easdem observat
 ceremonias, licet eandem de Deo
 sententiam amplectatur. Etenim qui
 ejusdem sunt fidei, iidem in ritibus

inter se dissentiunt. Proinde hoc loco de variis Ecclesiarum ritibus pauca sub-
jicere, nequaquam erit intempesti-
vum. Primum igitur jejunia illa quae an-
te Pascha fiunt, aliter apud alios obser-
vari reperias. Nam qui Romae sunt, tres
continuas hebdomadas ante Pascha ex-
ceptis sabbato & dominico die, jejunant.
Qui vero in Illyrico & per universam A-
chaiam, & qui Alexandriae degunt, sex ante
Pascha septimanas jejunant, idque jeju-
nium Quadragesimam vocant. Alii rur-
sus diversum ab illis morem secuti, se-
ptima hebdomade ante Pascha jejni-
um ordiuntur; ac tres duntaxat se-
ptimanas, quinque dierum singulas
per intervalla jejunantes; nihilominus
hoc tempus ipsi quoque Quadragesi-
mam appellant. Ac mihi quidem mi-
rari subit, quae ratione isti licet de nu-
mero dierum inter se dissentiant, eo-
dem tamen nomine Quadragesimam
vocent. Hujus autem appellationis
pro suo quisque ingenio alius aliam ra-
tionem affert. Neque vero in dierum
numero duntaxat, verum etiam in cibo-
rum abstinentia discrepare inter se re-
periuntur. Nam alii quidem ab ani-
matis penitus abstinent; alii ex animan-
tibus pisces solos comedunt. Non-
nulli cum piscibus, etiam avibus ve-
suntur; ex aquis, ut est apud Moy-
sen, eas quoque conditas esse affir-
mantes. Quidam ab omni arborum
fructu & ab ovis abstinent. Quidam
solo vescuntur pane: alii ne hoc qui-
dem utuntur. Nonnulli usque ad hor-
am nonam jejunantes, quovis post-
hac ciborum genere utuntur absque
discrimine. Alii rursus apud alias gen-
tes observantiae, & innumerabiles ea-
rum causae afferuntur. Et quoniam
nemo scriptum de hac re praeceptum
proferre potest, apparet Apostolos ar-
bitrio cujusque ac voluntati id permi-
sisse, ut unusquisque quod bonum est,
sua sponte, non metu ac necessitate
perageret. Et hujusmodi quidem est
per Ecclesias juniorum discrepantia;
In collectis vero non minor est varietas.
Nam cum omnes ubique terrarum Ec-
clesiae per singulas hebdomadas die sab-
bati sacra mysteria celebrent, Alexan-
drini tamen & Romani vetustam quan-
dam traditionem secuti, id facere det-
rectant. Sed Aegyptii qui Alexandri-
nis vicini sunt, & ij qui Thebaidem in-
colunt, sabbato quidem collectas

πρὸ τῆς ἑβδόμη πρὸς ἑαυτοὺς· διὸ μικρὰ πρὸ τῶν κτ
τάς ἐκκλησίας ἐθῶν, ὡς ἀθέτως ὅσα ἀκαίρως
ἀντίκα τὰς πρὸ τῆς πάσχα νηστείας, ἀλλὰ
παρ' ἄλλοις φυλακτοῦμας ἐστὶν εὐρεῖν· οἱ μὲν
γὰρ ἐν Ῥώμῃ, πρὸς τὴν πάσχα ἑβδομάδα
δύο, πλὴν Σαββάτου καὶ κυριακῆς, σωματικῶ-
νας νηστεύουσιν· οἱ δὲ ἐν Ἰλλυριοῖς καὶ ὅλη τῇ ἐπι-
λαδί, καὶ οἱ ἐν ἀλεξανδρείᾳ, πρὸς ἑβδομάδα
ἕξ, τὴν πρὸ τῆς πάσχα νηστείαν νηστεύουσιν, τεσσα-
ρακοσὴν αὐτὴν ὀνομάζουσιν· ἄλλοι δὲ πρὸς
τῆς νηστείας ἀρχομένων, καὶ τρεῖς μόνους πενή-
μυριον ἐκ διαλημμάτων νηστεύουσιν, ἐδὲν ἵπ-
τὸν καὶ αὐτοὶ τεσσαρακοσὴν τὸν χρόνον τῆς
καλοῦσι καὶ θαυμασάσαι μοι ἐπιεισι, πῶς ἔστι πρὸς
τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν διαφωνεῖν, τεσσα-
ρακοσὴν αὐτῶν ὀνομάζουσιν καὶ ἄλλοι δὲ ἄλλο
λόγον τῆς ὀνομασίας εὐρεσιλογεῖν, ὡς ἂν
δύο αὐτῶν ἐστὶν εὐρεῖν ἕκαστον ὡς τὸν ἀριθμὸν
τῶν ἡμερῶν διαφωνεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν δι-
κὴν τῶν ἐδεσμάτων ἔχει ὁμοίαν ποιημένην
οἱ μὲν γὰρ πάντῃ ἐμψύχων ἀπέχων, αἱ δὲ
τῶν ἐμψύχων ἰχθύος μόνους μετὰ λαμπερῶν
πνέουσι τῶν ἰχθύος, καὶ τῶν πτερυγίων (ὡς ἂν
ὁμοίαν τῶν ἀετῶν καὶ τῶν μαιῶν σαυ-
γῆρας λέγουσιν· οἱ δὲ καὶ ἀεροδρόμων καὶ αἰῶν ἀ-
πέχων) πνέουσι καὶ ξηρὰ ἄρτε μόνους μετὰ λα-
μπερῶν ἄλλοι δὲ ἐδὲ τῆς ἑτεροῦ ἰχθύος
νάτης ὡς νηστεύουσιν, διάφορον ἔχει τὴν
ἐστίασιν ἄλλως τὴν παρ' ἄλλοις φιλίας
καὶ μυρία αἰτίαι ἔσσι τυγχάνουσι καὶ
ἐπειδὴ ἐδεῖς ὡς τῆς ἐξ ἑξαφῶν ἰχ-
θεῖα ἀσάγγελμα, δηλοῦν ὅς καὶ τῆς
τῆς ἐκάστου γνώμη καὶ ὡς ἂν
D ἐπέτερον οἱ διόδοιοι, ἵνα ἕκαστος μὲν
φόβω, μὴ δὲ ἀνάγκῃ, τὸ ἀγαθὸν κατε-
γάλοιτο· τοιαύτη μὲν καὶ ὡς νηστεῶν ὁμο-
φωνία κατὰ τὰς ἐκκλησίας ἐστὶ πρὸς
συνάξιν, ἑτεροποιοῦντα· τῶν γὰρ παλαιῶν
τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησιῶν ἐν ἡμέρᾳ Σαββά-
των, καὶ πᾶσαν ἑβδομάδα πρὸς ἑβδόμη ἐπι-
λασῶν τὰ μυστήρια, οἱ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἐν
ἐν Ῥώμῃ, ἐκ τῆς ἀρχαίας ὡς ἀθέτως τῆς
ποιεῖν παρήσαντο· ἀγύπτιοι δὲ γέγονον
ὄντες ἀλεξανδρέων, καὶ οἱ τὴν διέ-
δα οἰκόντες, ἐν Σαββάτῳ μὲν ποιῶν

eodem prorsus modo quo Novatiani A qui Constantinopolim incolunt. Apud Cæsaream Cappadociæ & in insula Cypro, die sabbati ac dominico sub vesperam, postquam accensæ sunt lucernæ, semper Episcopi ac presbyteri scripturas interpretantur. Novatiani qui Hellepontum incolunt, non eodem prorsus modo orationes celebrant, quo Novatiani qui degunt Constanti- nopoli: in plurimis tamen Catholicæ Ecclesiæ consuetudinem imitantur. In summa apud omnes sectas, ægre admo- dum duas inveneris Ecclesias, quæ in precandi ritu inter se omnino confen- tiant. Alexandriæ Presbyter minime observari cœptum est, quo Arius Ec- clesiam perturbavit. Romæ singulis sabbatis jejulant. Apud Cæsaream Cappadociæ eos qui post baptismum peccaverint, à communionem extru- dunt, perinde ac Novatiani. Idem fit à Macedonianis qui sunt in Helle- ponto, & à Quattodecimans per Asiam constitutis. Novatiani qui Phrygiam incolunt, Bigamos non ad- mittunt. Qui vero Constantinopoli degunt Novatiani, nec admittunt aper- te, nec aperte rejiciunt. Ve- rum in Occidentis partibus aperte admittunt. Hujus porro discrepantiæ, ut equidem opinor, auctores fuerunt Episcopi qui Ecclesiis suo quisque tem- pore præfuerunt. Qui autem hujus- modi ritus ab illis acceperant, eos vel- ut legem quandam ad posteros trans- misere. Et cunctos quidem Ecclesia- rum ritus qui per singulas urbes ac pro- vincias varie observantur, scriptis man- dare difficile est omnino; aut ejusmodi potius ut fieri non possit. Verum ea quæ attulimus, abunde convincunt, festum Paschæ diem per singulas regiones vario modo esse celebratum. Nugantur ita- que, qui Nicænam synodum Paschale festum immutasse calumniati sunt. Nam qui in eâ synodo convenerunt, in eo præcipue elaborarunt, ut popu- los qui à majore Ecclesiarum numero dissidebant, ad unitatem concordia- que revocarent. Quod autem cre- bræ dissensiones hujusmodi rerum causa ipsi quoque Apostolorum temporibus exstiterint, ne ipsos quidem latuit Apostolos, quemadmodum testatur Actuum liber. Nam cum Apostoli intellexissent, tumultum inter

αἰσαπλησίως τοῖς ἐν κωνσταντινου πόλει ναυαλιανοῖς ποιῶνται ὁμοίως δὲ καὶ ἐν καισαρεία τῆς καππαδοκίας καὶ ἐν κυπρῶ ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου καὶ κυριακῆς, αἱ αὐτοὶ ἐσπέρας μὲν τῆς λυχνιαίας, οἱ περὶ εὐτεροὶ καὶ ἐπίσκοποι τὰς γραφὰς ἐμωύουσιν οἱ ἐν ἑλλησπόντῳ ναυαλιανοὶ, ἔχ' ὁμοίως κατὰ πάντα τοῖς ἐν κωνσταντίνῳ πόλει ποιῶνται τὰς εὐχὰς αἰσαπλησίως δὲ αἰσαπολλά τῇ κελεύσει κα- κλησία καθόλου μέλοι πανταχῶ καὶ αἰσαπλησίως θρησκείας, τῶν εὐχῶν ἔχ' ἐπι- ρεῖν συμφωνήσας ἀλλήλαις δύο ἐπὶ τῷ αὐτῷ τῷ πρεσβυτέρῳ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἔπειτα μιλεῖ κ' ἔπειτα δεχθῆναι ἐλαβεν, ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ἐτάραξεν ἐν ῥώμῃ πᾶν σαβ- τονησεύουσιν ἐν καισαρεία τῆς καππα- κίας εὐδ' μὲν τὸ βάπτισμα ἡμαρτητοῦ δὲ θεοῦ τ' κωνωνίας, ὡς οἱ ναυαλιανοὶ τὸ αὐτὸ ἢ κ' μακεδονιοὶ ἐν ἑλλησπόντῳ ποιῶν καὶ οἱ ἐν ἀσία τεσσαρεσκαίδεκα πταῖ ναυαλιανοὶ οἱ αὐτοὶ φρυγίαν, διγάμους ἔχον- χονται, οἱ δὲ ἐν τῇ κωνσταντίνῳ πόλει, ἐπι- φανερώς δέχονται, ἔτε φανερώς ἐκεί- λκοσι ἐν ἡμέρᾳ εὐτεροῖς μέρεσι φανεροῦ- χον) αἰτίοι γὰρ, ὡς ἠγέμαι, τῆς τῶν- της διαφωνίας οἱ κ' καιρὸν τῶν ἐπι- σιῶν παρεστώτες οἱ δὲ ταῦτα αἰσα- βόντες, ὡς νόμον τοῖς ἐπισημοῦσι παρ- πεμψαν πάντα ἢ τὰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἔθνη κ' πόλεις καὶ χώρας ἡρώμα- ἐξέλαβεν ἐργῶδες, μάλλον δὲ ἀδυνα- ἰκανὰ μένει καὶ τὰ αἰσατεθέντα αἰσα- ἀποδείξιν, τὴν ἐορτὴν τὴν πάσχα ἡ- σιωπῆταις τινὸς κατὰ χώρας διαφων- ἐξηκέναι πηλὴ διὸ αἰσαπολογῶν τῶν ἐν κωνσταντίνῳ πόλει αἰσατεθέντων τῶν σχα ἐπισημοῦσι αἰσατεθέντων οἱ γὰρ ἐκείνοις αἰσα- θόντες, εὐδ' λαοὺς εἰς συμφωνίαν αἰσα- ἐσπέδασαν πρὸς τοὺς πολλὰς πηλὴ διαφανέντας τὸ πρῶτον ὅτι δὲ ἐπὶ ἐπὶ τῇ ἀποστολικῶν χρόνων, πολλοὶ δὲ δια- φωνίαι διὰ τὰ τοιαῦτα ἐγένοντο, ἐπὶ αὐτοὺς εὐδ' ἀποστόλους διέλαβεν, ὡς μὴ τυρεῖ ἢ βιβλῶ τῇ πρὸς ἐξέω ἐπὶ ἐγνωσαν οἱ ἀποστόλοι ταρσχωλῶ ἐν τῇ διαφωνίᾳ

διαφωνίας τῶν ἐθνῶν κινεῖσθαι τοῖς πνεύμα-
 σι, πάντες ἅμα ἡρόδομοι θεῖον νόμον ἐθέσπι-
 σαν, ἐν τύπῳ ἐπιστολῆς καταγράψαντες δι' εἰ-
 τῆς βαρυτάτης μὲν ἀπειτιῶν τοιούτων δ' αὖτε
 τῆς ἐρεχθελίας, ὅθεν πνεύματα ἠλδοθήρωσαν.
 ἐπιπύσωσι ἢ ἀσφαλῆ τῆς ὀρθῆς πολιτείας,
 καὶ πρὸς τὴν ἀληθῆ θεοσέβειαν ἀγχοσαν ἐδί-
 δαξαν, μόνῃ ὅσα ἀναγκαιῶς δεῖ φυλάττειν
 μὴν ὑσώβει· ἀλλ' ἢ μὲν ἐπιστολῆ ἐν ταῖς τῶν
 ἀποστόλων προέβλεπον ἀναγράψαι· ἐδὲν ἢ
 κωλύει ἐν ταῦτα προσηκούσ· οἱ ἀποστόλοι καὶ
 οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοί, τοῖς καὶ ἀντιό-
 χιαν καὶ συρίαν ἐκκλησίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ
 ἐθνῶν, χαίρειν· ἐπειδὴ ἡκῆσαμεν, ὅτι πρὸς ἐξ
 ἡμῶν ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις,
 ἀνασκιδνάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες
 ἀσέβειαν, καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, οἷς εἰ δὲ διεσε-
 λάμεθα· ἐδοξεν ἡμῖν ἡρομένους ὁμοθυμα-
 δῶν, ἐκλεξαμένους ἀνδρας πέμψαι πρὸς
 ὑμᾶς, συν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν βαρνάβαν τε
 καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις ᾧσα δ' ἐδωκόσι τὴν
 ψυχὴν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ὀνομασίᾳ τῆς Κυρίας
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἀπεσάλκαμεν ἐν ἰσθμῶν
 καὶ σὺλαν, καὶ αὐτὰς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας
 ταῦτα· ἐδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν,
 μηδὲν πλέον ἐπιθεῖν ὑμῖν βάρους, πλὴν τῶν
 ἐπιναγκῆς τέτων· ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων,
 καὶ αἵματος, καὶ πικρῶν, καὶ πορνείας· ἐξ ὧν
 διακρίσεις ἑαυτὰς, ὅτι προέβλεπον· ἔρρω-
 ῶτε· Ταῦτα μὴν ἐδοξε τῷ Θεῷ τε το γὰρ φη-
 σὶν ἢ ἐπιστολῆ, ὅτι ἐδοξε τῷ ἁγίῳ πνεύματι, μη-
 δὲν πλέον ἐπιθεῖν ὑμῖν βάρους πλὴν τῶν
 ἐπιναγκῆς ὀφειλόντων φυλάττειν· τινὲς ἢ
 τῶν ἀμελήσαντες, ἀδιάφορον μὲν πᾶ-
 σαν πορνείαν ἠγῶνται· ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ἐορ-
 τῆς, ὡς ἀπὸ ψυχῆς ἀγωνίζονται· ἀντισρέ-
 ψαντες μὲν τὰ τῆ Θεοῦ ᾧσα ἐγγέματα,
 καὶ νομιθετέντες ἑαυτοῖς, παρ' ἐδὲν ἢ τὴν
 τῶν ἀποστόλων νομοθεσίαν πθέμενοι· λανθά-
 νοντες ἑαυτοῦ, ὅτι ἐναντία οἷς τῷ Θεῷ ἐδο-
 ξε, προέβλεπον· διωκτὸν μὲν ἐν τὸν ἀπὸ τῆ
 πάρα λογόν· ἐτι πλέον ἐπιείναι, καὶ δεῖξαι ὡς
 ἐδὲ ἰσθαῖοι τῶν ἀπὸ τῆ πάρα χρόνων τὴν
 ἀκρίβειαν, ἢ τύπον φυλάττειν· ὅπως τῆ σα-
 μαρείς, ἀπόχρισμα ὄντες ἰσθαῖων, αἰετ' ἐπι-
 ἰσημερίαν τὴν ἑορτὴν ταύτην ἐπιτελοῦσιν·

A fideles ortum esse ex diffensione Genti-
 lium, omnes in unum congregati sacram
 legem brevi epistola comprehensam
 promulgarunt: qua & credentes gravis-
 sima servitute & inani de ejusmodi re-
 bus contentione liberarunt: & certissi-
 mam recte vivendi rationem quæ ad ve-
 ram pietatem eos perduceret, docue-
 runt: ea sola quæ necessario observanda
 essent, iis significantes. Et ipsa
 quidem epistola in Actibus Apostolo-
 rum conscripta legitur. Nihil tamen
 obstat quò minus hîc etiam inseratur.

B Apostoli & Presbyteri & Fratres, his
 qui sunt Antiochiæ & in Syria ac Cili-
 cia fratribus ex Gentibus, salutem,
 Quoniam audivimus, nonnullos ex
 nobis egressos conturbasse vos verbis
 evertentes animas vestras, jubentes
 vos circumcidi & observare legem,
 quibus non mandavimus: visum est
 nobis unanimiter congregatis, ele-
 ctos viros ad vos mittere unâ cum
 charissimis nostris Barnabâ & Paulo,
 viris qui tradiderunt animas suas pro
 nomine domini nostri Iesu Christi.
 Misimus ergo vobis Iudam & Silam,
 qui & ipsi vobis eadem verbis refe-
 rent. Placuit enim Spiritui Sancto
 & nobis, nihil amplius oneris vobis
 imponere, quam ista necessaria, ut
 abstinere ab iis quæ simulachris im-
 molata sunt, & à sanguine & suffoca-
 tis, & à scortatione. A quibus ca-
 ventis, recte ageatis. Valet. Et
 hæc quidem placuerunt Deo. Ait
 enim Epistola: Placuit Spiritui San-
 cto nihil ultra vobis oneris imponere,
 quam ista necessario observanda. Sunt
 tamen qui contemptis istis legibus,
 scortationem quidem rem indifferen-
 tem esse existimant: de diebus autem
 festis tanquam de capite suo decer-
 tent: Dei quidem præcepta everten-
 tes, sibi quæ ipsis legem ferentes:
 Apostolorum vero decreta pro nihilo
 habentes: nec animadvertunt se con-
 traria gerere iis, quæ divino numini pla-
 cuerunt. Poteramus quidem sermonem
 de Pascha latius extendere, illudque
 demonstrare, Iudæos nec in tempore
 nec in ritu festi Paschalis, exactam ra-
 tionem custodire: & Samaritanos qui
 sese à Iudæis absciderunt, hoc festum
 semper post æquinoctium celebrare.

Verum hoc argumentum propriam & A
prolixiorē tractationem desiderat. Il-
lud tantum dico, eos qui tantopere stu-
dent Judæos imitari, & qui in figuris re-
rum tam anxie sunt diligentiae, nulla-
tenus ab illis discedere debere. Nam
si singula accurate observare institue-
runt, non dies solum & menses ab il-
lis observandi sunt, sed & cætera om-
nia, quæ Christus sub lege constitu-
tus Judæorum more gessit, vel quæ à
Judæis injuste perpeſsus est, vel quæ
cum cunctos beneficiis afficeret, ty-
pice operatus est: cum navigium in-
gressus doceret: cum in canaculo Pa-
scha parari præciperet: cum asinam
quæ alligata erat, solvi mandaret: cum
qui hydriam portabat signi loco pro-
poneret iis qui Pascha parare stude-
bant: & quæcunque alia ejus generis
in Evangeliiis perscripta sunt. Et ta-
men nihil horum corporali modo ob-
servare student ij, qui se per hoc fes-
tum justificatos esse existimant. Nul-
lus enim Doctor ex navigio unquam
concionatus est: nec ullus unquam in
canaculum ascendens, illic Pascha ce-
lebravit, nec asinam ligatam apprehen-
dens, ac denuo alligans, iterum vinculo
absolvit. Nemo denique alteri in-
juxit, ut vas fictile aqua plenum gesta-
ret, quo figuræ adimplerentur. Hac
enim aliaque hujusmodi, Judaica po-
tius esse existimaverunt. Quippe Ju-
dæi in corpore magis quam in anima,
solenia servare student. Quam ob
causam maledicto sunt obnoxii, utpo-
te qui legem Moſis non in veritate,
sed juxta figuram accipiunt. Hi vero
qui Judæis favent, ista quidem ad alle-
goricum sensum referunt: pro diebus
autem ac mensibus inexpiabile bel-
lum movent, allegoricam horum in-
terpretationem respicientes: adeo ut
hac in parte ipsi quoque perinde ac
Judæi, necessario condemnentur, & D
execrationis sententiam in semetipsos
trahant. Verum de his satis. Re-
deamus nunc ad propositum, cujus
paulo antea mentionem fecimus: quod
scilicet Ecclesia postquam semel
divisa est, in prima illa divisione ne-
quaquam steterit, & quod ij qui divisi
fuerant, inter semetipsos iterum con-
fluxerint, levique & exigua occasio-
ne arcepta, alii ab aliis sese mutuo
abruperint. Novatiani quidem,
ut dixi, ob festum Paschæ inter

ἀλλὰ ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις, ἰδιαίτης ἔστι
καὶ μακροτέρας ἐπιθέσεως ἐπένο ἢ μόνον
Φημί, ὅτι οἱ φιλιθῆτες ἰσδαίοις ἀκολουθεῖν, καὶ
περὶ ἐδὴ τύπες ἀκριβολογέμενοι, ἐδὲν ἔτι
πρὸ τῆτων ἐκπίπτεω ὀφείλουσι εἰ γὰρ ἔτι
ἀκριβολογῆσαι ἀσκήρωται, ἔτι ὀφείλουσι
ἡμέρας μόνον καὶ μιλῶν ἀσκήρωται, ἀλλὰ
τὰ ἄλλα ὅσα ὁ Χριστὸς ὑπονόμον ἡμέρας
ἰσδαίικως ἐπέστηεν, ἢ ὑπέμεινεν ὑπὸ ἰσδαίικον
ἀδικέμενοι, ἢ ἕνεκεν τῆ ἐδὴ πάσης τυπικῆς
καταργαζέτω ἐν πλοῖω εἰσελθὼν ἐδὲ ἰσδαίικον
εἰς ἀνώγειον οἰκῆμα τὸ πάχος ἐν τῆ ἐπιπέδῳ
ἐκέλευσεν, ὄνον δεδεμένῳ λυθῶναι ἀσκήρωται
ἔταπεν τὸν βασιλεῖα κερῶμιον ὑδαίικον
ἴθι, σημεῖον ἐδὲ τοῖς εἰς τὸ πάχος ἀσκήρωται
δάξουσι καὶ ἄλλα ὅσα μυρία ἐν ἑαυτοῖς
λοῖς γέγραπται καὶ τῆτων ἐδὲν σαμαίικον
ἀσκήρωται ἀσκήρωται ἀσκήρωται, οἱ δὲ ἐδὲ
δικαιωθῆναι νομίζουσι, ἢ γὰρ περὶ τῆ δὴ
σκάλων ἐκ πλοῖε ποτὲ τῶν διδασκαλῶν
πεποιήται, ἔτι εἰς ἀνώγειον πῆς οἰκῆμα
παντὸς τελέσαι τὸ πάχος ἐπέδασεν ἔτι
ὄνον δεδεμένῳ δῆσαντες αὐτῆς ἐπέδασεν
ἢ κερῶμιον ὑδαίικον βασιλεῖα τῆ ἐπιπέδῳ
C Ψαφίνα τὰ σύμβολα πληρωθῆ ταῦτα γὰρ
καὶ τὰ τοιαῦτα, ἰσδαίικα μάλλον ἡγήσαντο
ἔτι ἰσδαίικοι γὰρ τὰ συμβαίνοντα ἐν τοῖς ἐπιπέδῳ
μασι μάλλον, ἢ ταῖς ψυχαῖς σάξου ἀσκήρωται
δάξουσι διὸ καὶ ἐνοχοὶ τῆ καταργαζέτω
ὅτι τὸν νόμον μωϋσέως ἐν τύποις, ἢ ἔτι
ἀσκήρωται ἀλήθειαν ἐκλαμβάνουσι οἱ δὲ
τοῖς ἰσδαίοις, ταῦτα μὲν εἰς θεωρητικῶν ἀσκήρωται
σι περὶ τῆ ἡμερῶν καὶ μιλῶν ἀσκήρωται ἀσκήρωται
ρεῖνται πόλεμον, τὴν περὶ τῆτων θεωρητικῶν ἀσκήρωται
παλῆσαιες ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτῆς ἀσκήρωται
τῆτο τὸ μέτρο ὅμοια ἰσδαίοις καταργαζέτω
D δαι, τῶν ἐν τῆς κασίρας ψῆφον αὐτοῖς ὅτι
φέρουσι ἀλλὰ περὶ μὲν τῆτων, ἀσκήρωται
ἡγέμαι ἐπαναδράμα μὲν ἢ εἰς τὸ ἀσκήρωται
μὲν, ἢ μικρῶν ἐμπερῶν ἐν πεποιήται
μνήμην ὡς ἡ ἐκκλησία, ἔτι ἐπέμεινεν τῆ
χρημῆν παρῶν διαίρεσαι καὶ ὡς οἱ δὲ
ρηθῆναι καθ' ἑαυτῆν πάλιν ἐχώρει, μὲν
κεῖται καὶ ἐτελες περὶ φάσεως λαμβάνουσι
μὲν, ἀλήλων διαχωρίζουσι ναυαίικον
μὲν ἐν, ὡς ἐφῆν, δια τῶν ἔτι πάχος ἰσκήρωται

